

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

בס"ד

דברי מורינו הרב יהודה גנס שליט"א בענין חבר (שבת תצוה - זכור, תשע"ב):

איתא במשנה (דמאי פרק שני משנה ג'): "המקבל עליו להיות חבר אינו מוכר לעם הארץ לח ויבש ואינו לוקח ממנו לח ואינו מתארח אצל עם הארץ ואינו מארחו אצלו בכסותו, רבי יהודה אומר אף לא יגדל בהמה דקה ולא יהא פרוץ בנדרים ובשחוק וכו' ומשמש בבית המדרש, אמרו לו לא באו אלו לכלל".

ופירש שם הרמב"ם¹: "חבר קורין לתלמיד חכמים, וכן קורין לתלמידי חכמים חברים. ומה שקראום בשם זה כי חברתם זה לזה היא החברות האמיתית שהיא לשם שמים".

כונת הרמב"ם היא ע"פ מה שאמרו באבות²: "כל אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר בטלה אהבה ושאינה תלויה בדבר אינה בטלה לעולם" וכו', ותלמידי חכמים אהבתם לבריות היא אהבה של נתינה ולא אהבה של נטילה, ועל כן חברתם הינה חברות אמיתית שאינה בטלה לעולם.

ואולם דברי הרמב"ם שהגדרת 'חבר' הינה תלמיד חכם צ"ב, דהלא במשנה מבואר שחבר הינו אדם הנזוהר מטומאה וטהרה ולא תלמיד חכם, ואיך כתב הרמב"ם שחבר הינו תלמיד חכם, וצ"ע.

והנה בגמ' שלהי מסכת סוטה³ אמרו "רב הונא אשכח תמרא דחינוניתא [רש"י: שמינה ויש בה ריח טוב], אתא רבה בריה א"ל מורחנא ריחא דחינונתא, א"ל בני טהרה יש בך [רש"י: לפיכך מריחה לך ולא בטל הריח מאצלך].

ודברי הגמ' צ"ע מה ענין היכולת להבחין בריחות עדינים לטהרה. וביאר שם המהרש"א "טהרה היא דבר רוחני וכו' וריח שהוא דבר רוחני כמ"ש כל הנשמה תהלל י-ה איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו זה הריח וזהו שאמר טהרה יש בך כמ"ש נשמה שנתת בי טהורה היא".

וכונת המהרש"א בביאור דברי הגמ' שאדם טהור זוכה לעדינות הנפש ועל ידה יכול הוא להבחין בריחות עדינים, מה שאין יכול להבחין אדם גס ומגושם⁴.

וע"פ זה אפשר להבין את כונת דברי הרמב"ם שהגדרת תלמיד חכם בענינו היא אדם טהור עדין נפש המתרחק מגסות העם, שאדם זה הינו אוהב אמת וחברותו הינה החברות האמיתית.

¹ כתבתי ע"פ התרגומים החדשים של הרב קאפה והרב קורח שכידוע מדויקים יותר מהתרגום הנדפס.

² פרק ה' משנה י"ט.

³ מט.

⁴ ע"פ דברי הג"ח נאה בהקדמתו לספר שיעור מקוה, יעו"ש"ה.